

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Krizový management ve školství

Crisis mangement in education

Pavel Sudzina

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jaroslav Veteška Ph.D. MBA

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Školský management

Rok odevzdání 2022

Odevzdáním této bakalářské práce na téma *Název práce* potvrzuji, že jsem ji vypracoval/a pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Plzeň, 9. červenec 2022

Poděkování

Děkuji Prof. PhDr. Jaroslavu Veteškovi Ph.D. MBA za odborné vedení, konzultační pomoc a cenné připomínky při zpracování bakalářské práce. Rád bych též poděkoval všem respondentům za ochotu vyjádřit své názory a pedagogickým pracovníkům ochotným se při osobním rozhovoru podělit o své zkušenosti a tím přispět ke vzniku mé práce.

ABSTRAKT

Závěrečná bakalářská práce řeší jednu oblast predikativního projektového managementu, krizový management a jeho aplikaci ve školách. Jejím cílem je analyzovat vnitřní i vnější bezpečnostní hrozby na základních školách, zhodnotit možná rizika z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci pedagogických pracovníků. Práce vychází z výsledků výzkumu, vlastních zkušeností ale i poměrně častých aktuálních událostí poslední doby ve školách. Základní školy se v mnohém odlišují. I školy se stejnými parametry (počet žáků, tříd), nejsou stejné, což je způsobeno například odlišnými regionálními podmínkami, ekonomickou situací regionu, složením obyvatel, personálním složením pedagogického sboru a dalšími ukazateli. To se musí odrazit i v oblasti krizového managementu. V oblasti krizového managementu ve školství nelze opomenout ani aktuální epidemiologickou situaci v souvislosti s onemocněním Covid – 19, který nejen ředitele škol, ale i zřizovatele, školské úřady i Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, v oblasti krizového managementu řádně prověřila. Ve výzkumné části práce jsou předloženy informace o vybraných, aktuálních bezpečnostních hrozbách z našich základních škol ve vybraných krajích a porovnává je i z hlediska velikosti školy, obce zřizovatele a kraje v němž se nachází. V další části se zabývá připraveností jejich managementu k odvracení těchto rizik. Na závěr přináší přehled obecně závazných právních předpisů vztahující se k problematice krizového řízení.

KLÍČOVÁ SLOVA

management, škola, krize, nebezpečí, riziko, ohrožení, ochrana

ABSTRACT

The final bachelor thesis focuses on crisis management and its application in schools. Crisis management is one of the areas of predictive project management. The aim of the thesis is a) analysis of internal and external security threats in primary schools, b) evaluation of security risks in terms of health and safety of teaching staff. The starting points of this work are: literature search (published research), and own experience. The recent events related to covid-19 measures are also captured in this thesis. General security measures need to be sensitively applied to each school. Schools are not the same. Also schools with the same parameters (number of pupils, classes) differ more or less from each other. This is due, for example, to different regional conditions, the economic situation of the region, the composition of the population, the staffing of the teaching staff and other indicators. All this must be reflected in the field of crisis management. The research part of the paper presents information on selected, current security threats from several schools in selected Czech regions and also

compares them in terms of the size of the school, the municipality of the founder and the region in which it is located. The thesis also captures dramatic events of recent two years (the covid-19 pandemic). This period was duly examined by school principals, founders, school authorities and the Ministry of Education, Youth and Sports, in the field of crisis management. Information on selected, current security threats from our primary schools in selected regions of the country is presented in the research section of this thesis. The readiness of school management to avert these risks is the subject of the next part of the thesis. An overview of generally binding legal regulations related to the issue of crisis management is presented at the end.

KEYWORDS

management, school, crisis, danger, risk, threat, protection

Obsah

Úvod	6
I. Teoretická část	8
I.1 1. Krizový management	8
I.2 Krizový management ve školství	11
I.2.1 Bezpečnostní rizika ve školství	16
I.2.2 Popis některých krizových stavů.	17
II. Empirická část	31
II.1 Popis výzkumu	31
II.2 Grafické zobrazení získaných dat	31
II.3 Vyhodnocení výzkumu	35
II.4 Současná epidemiologická situace z hlediska respondentů	37
Závěr	42
Seznam použitých zkratk	45
Seznam použitých informačních zdrojů	46
Seznam příloh	49
Příloha 1 Přehled souvisejících obecně závazných právních předpisů	50
Příloha 2 Seznam použitých zkratk	52

Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na krizový management ve školství, který je nedílnou součástí školského managementu. V krizovém managementu musíme předvídat a plánovat. Proto je jednou oblastí predikativního projektového managementu. Klasický management směřuje k rozvoji a budování vytýčených misí, krizový management se snaží o udržení klidného stavu v případě krizových situací a jejich předcházení. Řeší tedy co dělat, aby krizová situace nenastala a co pokud již nastane. K tomu se vytváří krizové plány školy. V době psaní této práce s naše společnost procházela krizovým stavem z důvodu epidemiologické situace. To byl stav, se kterým se manažéři našich škol a školských zařízení za nastalé situace učili pracovat a bylo třeba pro jejich práci vytvářet podmínky. Změny ve školství, které si epidemiologická situace vyžádala, zcela zásadním způsobem ovlivnily vzdělávací systém. Poučení se ze současné situace a její řešení je součástí této práce. Věříme ale všichni, že současná situace pomine a školství vrátíme do stavu před epidemií. Je však nutné z této situace přijmout poučení, nikdy v budoucnu nemůžeme vyloučit její opakování v podobné formě. Proto jsem i část výzkumné práce zaměřil na tuto aktuální situaci. Hlavní část výzkumu se zabývá vybranými riziky v oblasti bezpečnosti vzniklé v základních školách v posledních 10 ti letech a na prevenci proti nim stejně jako následný postup.

Podle Antušáka je krizový management: *Specifická forma managementu, kterou manažéři užívají v případech kdy na zvládnutí krizové situace (krize) nestačí jejich běžné kompetence a běžné (dostupné) prostředky (zdroje)*

(Antušák et al., 2016, s. 15.)

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou, která popisuje vznik krizového managementu, krizový management jako takový, dále úkoly krizového managementu ve školství a popisuje známá bezpečnostní rizika se kterými se naše školy mohou setkat. Další část je empirická a popisuje výzkum a jeho výsledky provedený na základních školách ve vybraných regionech, dále vyhodnocení výzkumu. Poznatky a doporučení, získané mimo dotazníkový výzkum jsou stejně jako doporučení uváděné pro přehlednost u popisu jednotlivých rizik.

Cílem této práce je upozornit na význam krizového managementu ve školství, zjistit hlavní bezpečnostní hrozby, tyto popsat, identifikovat jejich původce a zjistit stav zpracování krizových plánů, zabezpečení škol a jak školy podle zpracovaných krizových plánů, v případě vzniku v nich popsaných událostí, postupují. Pokusit se najít a doporučit, pro popsání bezpečnostní hrozby, vhodné preventivní opatření. Tam kde je to vhodné popsat oporu v legislativě pro řešenou oblast. K tomu zpracovat přehled obecně závazných právních norem vztahující se k řešené problematice. Ve vyhodnocení průzkumu zjistit jak vzniklé stavy i provedená opatření ovlivňuje například region ve kterém se škola nachází a velikost obce která je, v případě škol základních, nejčastěji zřizovatelem.

V další část výzkumu, pak zjistit a popsat, problémy, se kterými se základní školy potýkaly v krizi vyvolané virem Covid 19 na začátku roku 2021, zjistit, jak ředitelé škol viděli v této době pomoc od zřizovatelů a MŠMŠMT a porovnání získaných informací s dalším vývojem v roce 2022. Tedy získat informace jako poučení pro další řešení této ale i podobných nečekaných krizových situací v budoucnu.

I. Teoretická část

I.1 1. Krizový management

„Slovo krize má původ ve starořeckém slově krino, které znamená v češtině vybírat, rozhodovat, posuzovat, měřit mezi dvěma opačnými variantami kterými byly úspěch–neúspěch, právo –bezprávi, život-smrt. Z něho později vzniklo slovo krosis, kterým se vyjadřovala rozhodná chvíle nebo doba, rozhodnutí samo nebo nesnáze. Z krosis se stala česká verze krize, anglické crisis, ruské krizis, francouzské crise, německé Krise, a tak bychom mohli pokračovat řadou dalších jazyků“ (Zuzák, 2009, str.19)

Slovo krize i jeho cizojazyčné obdoby dnes vyjadřují stav ve kterém jsme v nesnázích a je nutné tento stav řešit. Systém takového řešení získal označení až o mnoho později ve Spojených státech.

*„Termín „krizový management“ byl poprvé použit v době Karibské krize v roce 1962. Tehdejší krize spojená se skrytým umístěním operačně taktických raket (mohly nést i jadernou bojovou hlavici) bývalým Sovětským svazem na ostrov Kuba v Karibiku, vyústila v otevřený konflikt mezi dvěma velmocemi. – USA a SSSR (potažmo mezi západem a východem, který hrozil přerůst ve všeobecnou jadernou válku. Hlavním cílem pracovního kolektivu prezidenta Spojených států amerických J.F.Kenedyho, pracovně nazývaným **Crisis Management**, v té době bylo omezovat rizika vedoucí ke vzájemné konfrontaci. V dalším období byl tento termín převzat do terminologie NATO a prakticky po celou dobu studené války byl nástrojem pro řešení(urovnávání) různých krizových situací vojenského charakteru vzniklých ve vztazích mezi severoatlantickou aliancí (NATO) a Varšavskou smlouvou“*

(Antušák, 2016,s.29)

Jak jsem uvedl v úvodu této práce, tak „Krizový management patří do skupiny „prediktivního projektového managementu“.

„Je to soubor specifických přístupů, metod a nástrojů, které využívají řídicí pracovníci k zajištění funkčnosti subjektu za podmínek působení nepříznivých vlivů, vyvolaných úskali

hrozeb určitého typu. Je tedy specifickou formou (obecného) managementu, vycházejícího z potřeb managementu v podmínkách kritických změn.“ (Antušák 2009, s.25)

Z uvedené definice by mohlo vyplývat, že k využití krizového managementu se přistupuje tehdy, kdy jejich běžný způsob řízení, jejich kompetence a zdroje nestačí na úspěšné překonání stavu, který krizový stav vyvolal. To ovšem neplatí a nemůže platit u krizového plánování, jehož výsledkem je soubor opatření zpracovaných za účelem předcházení a zvládnutí krizových stavů.

Proto se osobně lépe ztotožňuji s následující definicí:

„Krizové řízení představuje nástroj k překonávání krizových stavů, a to od fáze jejich rozpoznání přes jejich zvládnutí až po odstranění vzniklých následků. Nedílnou součástí krizového řízení je rovněž nastavení systému klíčových ukazatelů s cílem předcházet krizovým situacím. (Zuzák, 2009, s.12)

Není pochyb, že *„Krizové řízení v nejširším smyslu začíná podstatně dříve, než lze krizi evidentně identifikovat a než se dostane do fáze rozhodující zlomu, dokonce ještě dříve, než krize nastane. Krizové řízení je v tomto smyslu permanentním procesem, který zahrnuje preventivní opatření vedoucí k omezení vzniku krize s destruktivními účinky, vytváření systému pro včasné identifikování krizového vývoje a systémů pro zmírnění dopadu krize a jejího rychlého úspěšného zvládnutí. V tomto duchu je krizovým řízením legislativa v oblasti krizového a bezpečnostního řízení, která ukládá provádět preventivní opatření.“*

(Zuzák 2009, s. 28)

Krizové řízení v České republice je řeší Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), zákon číslo 240/200 Sb. Ten se definuje v § 1

„Předmět úpravy

(1) Tento zákon stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením,1) a při jejich řešení a při ochraně kritické infrastruktury34) a odpovědnost za porušení těchto povinností.

(2) Tento zákon zpracovává příslušné předpisy Evropské unie³⁴) a upravuje určování a ochranu evropské kritické infrastruktury.“ (zákon 240/200Sb. § 1)

Většina prací na téma krizový management se zabývá hrozbami vojenskými nebo ekonomickými, a věnuje se způsobům odvrácení těchto hrozeb. Jde tedy o hrozby bezpečnostní na mezinárodní úrovni případně o stavy ohrožující ekonomickou stabilitu firem a dalších organizací, případně fyzických osob. Jistě jde o hrozby, které mají ve svém důsledku širší dopady. Především pokud jde o krize vojenské nebo světové hospodářské krize. Tato práce řeší krize ve školství, a především krize bezpečnostní. Pokud jde o bezpečnostní krize ve školství musíme na připravenost ně klást důraz. Škola musí být pro žáky bezpečným prostředím a je to i jeden z jejích úkolů.

Krize mohou podle Tomandla nastat jako:

„Krise vyvolaná zásahem vyšší moci

Řadu krizových událostí není možné předvídat ani odvrátit sebevíce pečlivou prevencí. V pojišťovnictví se obvykle hovoří o zásahu vyšší moci – vis.maior. Typickým příkladem je živelní pohroma – povodeň zemětřesení nebo třeba pád meteoritu. ....

Krise jako důsledek útoku zvenčí

Veřejný prostor vždy byl, je a bude spíše kolbištěm protichůdných zájmů než rajskou zahradou porozumění.

Ataky mohou nabývat různých podob. ....

Krise z nedbalosti

Selhání konkrétního zaměstnance, manažera nebo celé organizace často vede ke značným škodám nejen hmotným, ale také nehmotným, avšak stejně závažným – na reputaci a image organizace. Krize jejíž zjevnou příčinou je nedbalost, je veřejností obvykle hodnocena přísněji než krize zapříčiněná vyšší moci. I proto se často různé organizace (neeticky) snaží skutečnou nedbalostní příčinu zamlžit ...

Krise jako důsledek morálního selhání

Nedbalost je odsouzeníhodná, ještě horší následky však často přinášejí morální selhání představitelů organizace. ...“

(Tomandl, 2020, s. (26–28)

Tomandl již z nějakého důvodu neuvádí

Krizi z úmyslného jednání

Z hlediska pohnutek je jistě nejvíce odsouzení hodná. Obrana proti úmyslu přicházejícím zvenčí nejčastěji spočívá v zajištění objektu školy. Proti úmyslu zevnitř, ve většině se jedná o žáky školy, je pak na prvním místě preventivní práce nejen školy a jejího speciálního pedagoga, ale v odůvodněných případech i spolupráce se školským poradenským zřízením a případně i OSPOD.

I.2 Krizový management ve školství

Krizový management ve školství odvrací hrozby ohrožující žáky a zaměstnance škol, ohrožující plnění hlavních úkolů školy a školu jako takovou ať na ni nahlížíme jako na instituci nebo její budovu. Mezi hlavní úkoly školy patří především zajištění výchovně vzdělávacího procesu ale i bezpečného prostředí. Zajištění výchovně vzdělávacího procesu nelze od zajištění bezpečného prostředí oddělit. Bez bezpečného prostředí nejsme schopni zajistit kvalitní výuku.

úkolem školského managementu je zvládání krizových situací ve škole. *„Proces zvládání krizí je založen na předpokladu, že krize může být řízená dobře nebo špatně, žádná jiná varianta neexistuje. Cíl v obou případech bude shodný, rozdílný bude výsledek“*

(Antušák, 2016, s. 25)

Špatně řízná krize ve školství znamená ve většině případů ohrožení dětí až už fyzické nebo psychické, případně minimálně vyvolání pocitu nejistoty ve škole. Pocit bezpečí je přitom, jak již bylo uvedeno, jeden z předpokladů k zajištění kvalitní výuky. Proto nejen každý manažér školy ale i každý pedagogický pracovník nesmí tuto oblast krizového managementu podceňovat.

Krizi, která ohrožuje žáky, nám svěřené, si nemůžeme dovolit řídit špatně!

Krizový management ve školství je součástí školského managementu a jeho úkolem jsou specifické způsoby řízení vedoucí k předcházení mimořádných situací a stavů a jejich řešení, pokud již nastaly.

Prvořadým úkolem školského managementu a všech pedagogických pracovníků je mimořádným událostem předcházet.

Ve škole nebo školském zařízení musí být nejvyšší stupeň ochrany zaměřen na naše žáky.

Jsou-li v bezpečí žáci, je třeba zajistit bezpečnost ostatním zaměstnancům školy a na posledním, ale ne opomenutelném, místě je majetek školy.

Pokud hovoříme o majetku pak vedle majetku hmotného nelze opomenout majetek nehmotný.

Rizika ve školách mohou mít vnitřní nebo vnější příčinu.

Těmi vnitřními mohou být vedle technických závad také činnost nebo opomenutí žáků ale i pedagogických i nepedagogických zaměstnanců škol. V následující části se podíváme na žáky jako nečastější příčinu nebo předpoklad krizového stavu.

Zde je třeba mít na paměti, že právě žáci škol, především adolescenti bývají příčinou řady krizových stavů ve školách. Proto je prevence z podstatné části o komunikaci a psychologii. Tyto dovednosti by pedagogům neměly být cizí a o to více se obávám následků nového zákona o pedagogických pracovnících

„Psychologie mimořádných událostí je relativně mladou aplikační oblastí psychologie, která má svůj předmět zájmu člověka, skupiny a populace v situacích krizí, katastrof a hromadných neštěstí.“ (Vymětal, 2009, s. 10).

„Škola, je sama o sobě o komunikaci, a právě komunikace zde má velký prostor v předcházení a minimalizování vnitřních rizik a jejich následků. Proto právě školští manažéři

jako „osoby odpovědné za oblast bezpečnosti, veřejného zdraví a krizového řízení musí být připraveni nejen na to co mají dělat ale i na to, co a jakým způsobem říkat.“

(Vymětal, 2009, s. 12)

To dostává ještě větší význam, pokud jde o komunikaci s dětmi, kde především adolescenti jsou původci rizikových stavů. *„Porozumění rizikovým faktorům a procesům je zásadní pro identifikaci těch adolescentů, kteří nejčastěji potřebují včasnou intervenci.“* (Sobotková 2014, s. 134)

Jejich identifikace musí být úlohou každého pedagoga, aby následně mohl do procesu vstoupit speciální pedagog nebo psycholog.

Zde je vhodné si uvědomit, že *„Experimentování s rizikovými způsoby chování je v období adolescence v současném pojetí do jisté míry považováno za součást vývoje, většinou je takové chování dočasné a samo s věkem odezní, přičemž ve většině případů nepřekročí hranici trestného činu. Rizikové chování bývá velmi často – vzhledem k osobnostnímu vývoji jedince – účelové a v tomto smyslu funkční. Pomáhá řešit aktuální potřeby (zvýšit vlastní sebevědomí či pocit identity, sebedůvěru, zapojit se do skupiny vrstevníků apod., to však nijak nesnižuje možné nebezpečí následků.“* (Sobotková, 2014, s. 151)

Proto musíme počítat se skutečností, že žáci druhého stupně budou častými původci krizových situací.

Sobotková uvádí deskriptivní statistiky prevalence (v %) antisociálního chování podle pohlaví, věku a velikosti města. *„V následující tabulce jsou uvedena procenta osob, které se některého antisociálního chování dopustily dvakrát a vícekrát za uplynulý rok. „*

Za poslední rok		Kohorta			Města		
		celkem	12	14	16	velká	malá
Problémové chování							
Zůstal/a bez dovolení celou noc venku	ch	4,5	2,0	3,2	7,9	4,8	3,7
	d	4,2	1,4	2,6	7,1	4,4	3,7
Byl/a za školou	ch	6,7	1,7	2,5	14,8	7,3	4,9
	d	7,7	0,5	3,7	15,4	7,7	7,8
Byl/a ve škole po požití alkoholu	ch	5,8	2,0	2,4	12,2	6,2	4,5
	d	2,2	0,9	1,2	3,6	2,1	2,2
Byl/a ve škole po požití marihuany	ch	8,2	2,0	4,8	16,8	9,0	6,0
	d	3,6	0,8	3,0	6,0	4,3	2,1
Násilné chování							
Začal/a se rvát nebo postrkovat	ch	30,0	38,9	30,4	22,0	31,1	27,0
	d	10,9	15,0	13,8	6,2	11,9	8,6
Někoho zranil/a při rvačce	ch	1,5	2,0	1,1	1,3	1,5	1,3
	d	0,2	0,1	0,4	0,2	0,3	0,0
Zapojil/a se do rvačky mezi gangy	ch	1,9	2,2	1,4	2,3	1,8	2,2
	d	0,2	0,4	0,0	0,2	0,2	0,1
Majetkové delikty							
Měl/a ve škole nůž nebo střelnou zbraň	ch	10,4	7,6	9,3	13,8	11,3	7,6
	d	1,7	1,1	2,1	1,9	1,8	1,6
Ničil/a nebo poškozoval/a majetek	ch	7,9	4,3	8,6	10,3	8,7	5,6
	d	4,0	3,5	5,7	3,2	4,5	3,0
Kradl/a v obchodě	ch	3,4	5,4	2,3	2,8	3,7	2,6
	d	1,8	2,1	2,5	1,1	2,1	1,0
Dopustil/a se kapesní krádeže	ch	0,9	1,4	0,6	0,7	0,8	0,9
	d	0,5	0,4	0,6	0,4	0,5	0,4
Ukradl/a motorku nebo auto	ch	1,0	1,6	0,7	0,9	1,1	0,9
	d	0,1	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0
Prodal/a drogy, aby získal/a peníze	ch	3,4	2,0	2,1	5,9	3,7	2,6
	d	1,0	0,1	1,0	1,5	1,2	0,5

(Sobotková, 2014, str 255 až 259)

Uvedená čísla by měla nechat zcela klidným nejen vedení škol, ale všechny pedagogy. Jaké riziko může být zbraň v rukou žáka pod vlivem drog nebo alkoholu asi není potřeba uvádět.

Bohužel ne na všech školách je této otázce věnována potřebná péče. „*Pokud se v praxi setkáme s takovými přístupy, jako že není, kdo by učil matematiku, nemáme jazykáře..., výuka témat zdraví a bezpečnost pro nás není prioritní, nelze očekávat vůli k naplnění těchto základních vzdělávacích předpokladů.*“ (Kovaříková, 2020, s.14)

V takovýchto podmínkách lze očekávat vyšší předpoklad vzniku krizové situace jejíž příčinou je žák a pedagogové nesmí situaci řeší jen sankcemi. Pak by se zde zcela vytrácela jedna z rolí školy, role výchovná.

„*Pedagog jednadvacátého století je v prostředí školy zodpovědný za mnohem více než jen vzdělávání žáků. Vývoj role učitele ve škole odráží priority dnešní společnosti a jednou z těchto priorit je i bezpečnost. Součástí diskurzu o řízení školy se stalo i téma řízení krizových situací, které však není pouze záležitostí vedení školy či školního poradenského pracoviště. Každý pedagogický pracovní se může ocitnout v roli potenciálního manažera*

krize ve třídě či ve škole, každý učitel se může setkat se situací která vyžaduje různé formy krizové intervence.“

(Kovaříková 2020, s.58)

O to vážnější je situace okolo novely školského zákona, který jsem již zmínil a která směřuje ke stavu kdy o naše děti budou pečovat fyzici, chemici a další specialisté s magisterským vzděláním, ale zcela bez vzdělání pedagogického. Nejen, že budou učit bez jakýchkoli základů didaktiky ale bude na nich řešit problémy s mnohdy psychicky nemocnými dětmi bez nejmenší znalosti psychologie. To mi ve světle některých událostí na našich školách, přijde značně nebezpečné.

K zajištění ochrany zdraví žáků a studentů byl vydán metodický pokyn. Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č.j. 37 014/2005-25 ze dne 22.12.2005. Řeší pravidla a doporučení pro nejrůznější školní akce a vyučování, postupy v případě úrazů žáků a jejich evidenci.

Ve škole však základní dokumentem zůstává školní řád a vnitřní řád školy.

„Ředitel školy vydá školní řád; ředitel školského zařízení vnitřní řád. Školní řád a vnitřní řád

c) podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků nebo studentů a jejich ochrany

před sociálně patologickými jevy a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí,“

(školský zákon § 30, odst. 1)

Ve výše uvedené tabulce se potvrzuje nutnost pedagogického či nepedagogického dozoru při výše uvedeném převládajícím technickém zabezpečení. V 78,9 % je u vchodu uváděn nepedagogický dohled a v 57,3 % dohled pedagogický. Z uvedeného vyplývá, že, se

v daném prostoru oba dozory setkávají a doplňují. Oproti tomu ve výzkumu pro tuto práci na začátku roku 2021, kde je, již jak bylo uvedeno, více škol zajištěno kamerovými systémy, uvádí pedagogický nebo nepedagogický dozor jen 21,6 % škol. Tento vývoj považují za pozitivní s ohledem na úlohu pedagogických pracovníků, kteří by neměli suplovat práci vrátného.

I.2.1 Bezpečnostní rizika ve školství

Školství má bezpečnostní rizika, která známe i z jiných oblastí našeho života.

Neřešené nebo špatně řešené krize mohou být příčinou mimořádné události

Mimořádné události:

„Mimořádnou událostí se rozumí škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek, nebo životní prostředí a požadují provedení záchranných a likvidačních prací“

(zákon č. 239/2000 o integrovaném záchranném systému)

Z uvedená definice je zřejmé, může vyvolat dojem, že ne všechny rizikové stavy ve školství mají charakter mimořádné události. Zde je třeba si uvědomit, že i posttraumatická stresová porucha, kterou u žáka takový stav může vyvolat určitý ohrožující stav je stavem ohrožujícím zdraví.

„Řadu krizových událostí není možné jednoznačně předvídat ani odvrátit sebe více pečlivou prevencí. V pojišťovnictví se obvykle hovoří o zásahu vyšší moci - vis maior. Typickým příkladem je živelní pohroma – povodeň, zemětřesení, nebo třeba pád meteoritu.“

(Tomandl, 2020, s. 26)

Tento typ událostí však není, předmětem této práce, přesto, že jde o bezpečnostní riziko a níže se zaměříme na události, které jsou zaviněny lidskou chybou, zanedbáním nebo úmyslem. U takových událostí lze lépe řešit, jak zabránit jejich vzniku, na rozdíl například od zemětřesení, u kterého jsme schopni řešit jen zmírnění jeho následků.

I.2.2 Popis některých krizových stavů.

Cizí osoba v objektu školy.

Zabezpečení objektu školy zkoumá mimo jiné i dotazníkové šetření v další části. Zjišťování stavu základní bezpečnosti se zaměřením, mimo jiné, na technické zabezpečení škol a školských zařízení, provedla Česká školní inspekce na základě úkolu vlády v roce na podzim roku 2014.

Technické zabezpečení proti vniknutí a pohybu cizích osob v prostorách školy (podíl v %)

způsob zabezpečení*	MŠ	ZŠ	SŠ + konzerv.	ostatní školy	školská zařízení
pedagogický dohled (při vstupu do školy)	44,3	57,3	61,8	28,1	37,0
nepedagogický dohled (při vstupu do školy)	49,6	78,9	54,2	26,8	34,8
recepční/vrátný	1,0	11,0	30,7	12,2	9,2
služby žáků/studentů (při vstupu do školy)	0,0	0,6	3,5	0,8	0,5
pedagogický dohled (v průběhu dne)	70,4	81,0	83,1	59,2	75,3
nepedagogický dohled (v průběhu dne)	50,3	48,0	31,8	26,5	35,0
pracovník bezpečnostní služby	0,2	0,6	2,6	1,6	0,8
přítomnost městské policie/ Policie ČR	0,6	3,3	1,6	0,8	0,6
jiné personální opatření	2,2	1,5	2,3	5,1	2,5
nijak	5,5	1,0	1,2	18,1	3,3

* součet všech odpovědí převyšuje 100 % z důvodu možnosti výběru více odpovědí

(Object moved [online]. Copyright © [cit. 28.06.2022]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%C3%A9%20zpr%C3%A1vy/2014_Bezpecnost_ve_skolach.pdf)

Pohled na tabulku ukazuje, že v době prováděného šetření Českou školní inspekcí v roce 2014 bylo 96,2 % základních škol zabezpečeno zamčenými dveřmi případně doplněnými o zvonek. V době před začátkem nebo po skončení vyučování, tedy v době příchodů žáků do

školy a jejich odchodu je toto zabezpečení neúčinné a musí být doplněno fyzickou přítomností.

Kamerové systémy v roce 2014 udává pouze 30,8 základních škol. Kdežto na začátku roku 2021 v rámci šetření pro tuto práci uvedlo 58,8 % dálkové otevírání s kamerovým systémem.

Trocho mě zaráží údaj, kde v 57,3 % základních škol koná dozor u vstupu pedagogický pracovník. Aby pedagogický pracovník dohlížel na oprávněnost vstupu případně odemykal dveře příchozím, považuji, jak jsem již uvedl, za plýtváním času kvalifikovaného pedagoga. Jde o práci, kterou běžně zastávají nekvalifikovaní vrátní za minimální mzdu.

Cizí osoba v objektu školy může vytvořit nejrůznější rizika vyplývající z její přítomnosti, a to od drobného zloděje až po aktivního střelce.

Aktivní střelec ve škole

Subjektem rizika může být cizí osoba v objektu školy, ale i například žák nebo zaměstnanec školy.

Mimořádná událost, která se neobjevuje ve výsledcích průzkumu, a bylo by velkou chybou se domnívat, že v prostředí českých škol k tomuto typu události nemůže dojít. Sobotková ve statistice antisociálního chování uvádí nůž nebo střelnou zbraň v jedné položce. Ale fakt, že více než 10 % chlapců byli minimálně ve dvou případech ozbrojeni nožem nebo střelnou zbraní je alarmující. Skutečnost, že tento typ mimořádné události provedený průzkum neviduje je bohužel minulostí. Tragická událost z budovy střední školy Euroinstitutu ze závěru března 2022 kdy v budově školy byli nalezeni dva mrtví muži a střelná zbraň. *„Jedná se o nález dvou mrtvých mužů. Na místě byla nalezena také střelná zbraň. Událostí se budou zabývat krajsí kriminalisté, kteří budou zjišťovat, co přesně se na místě stalo“ Sdělila policejní mluvčí Vlasta Suchánková*

(Ve škole na Kladensku byli nalezeni dva mrtví muži a zbraň - Novinky.cz. Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu [online]. Copyright © 2003 [cit. 28.06.2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/ve-skole-na-kladensku-byli-nalezeni-dva-mrtvi-muzi-a-zbran-40392395>)

„Ve světových statistikách je faktem, že „Ze tří set případů aktivního střelce je jich sto školních.“ (Kovaříková, 2020, s. 191

To je stav, který může být pro nás varováním.

„Prevence:

- *„zvyšování bezpečnostního povědomí všech, seznámení učitelů s problematikou (Den bezpečnosti, spolupráce s IZS, zapojení rodičů),*
  - *bezpečnostní režim ve škole (autorizace vstupu, označení oprávněnosti pohybu osob, bezpečný objekt uvnitř školy, označení místností, pater, chodeb),*
  - *krizové plány (izolace informací, komunikace s rodiči, médii),*
  - *systematická práce na pozitivních vztazích ve škole,*
  - *etická, hodnotová a mediální výchova (negativní vliv médií „pachatel mediální hvězda“),*
  - *věřit instinktům,*
  - *příprava na zátěžové situace,*
  - *nebýt lhostejný“*
- (Kovaříková, 2020, s.198)

Výše uvedená prevence je účinnou prevencí k řadě dalších rizik a neomezujeme je jen na riziko aktivního střelce.

Ozbrojený útočník ve škole

Uvádím samostatně proto, že ne vždy se musí jednat o střelce. Zbraní se ve smyslu trestního zákona rozumí vše, čím lze útok proti tělu učinit důraznějším.

Pro konkrétní událost nemusíme bohužel hledat daleko. Zde je na místě připomenout tragickou událost z 31.3.2022. Subjektem trestného činu zde nebyla cizí osoba ve škole ale 19 ti letý student Středního odborného učiliště v Ohradní ulici v Praze 4. Ten, podle informací, měl zavraždit mačetou učitele v jeho kabinetu ve čtvrtém patře školy. Příčinou měl být studijní neúspěch studenta. Je nepravděpodobné, že by se jednalo o náhlé zkratkovité jednání. Proto mohla být naděje na podchycení jeho psychického stavu a prostor pro práci

speciálního pedagoga případně psychologa. To samé platí v případě aktivního střelce pocházejícího z řad žáků školy.

To by mohl být návod, jak se snažit podobným událostem, kdy pachatelem není osoba přicházející z venku, předcházet. Žádné opatření není stoprocentní, ale to nemůže být důvod nečinit. Jeden směr je zmíněná otázka preventivní práce. Speciální pedagog na škole nemůže postihnout každý problém žáka. O to větší úloha je na každém pedagogovi, který nesmí jen „odučit“ hodinu, ale žákům se věnovat v plném rozsahu pedagogické práce. Prevence je nejlepší způsob prevence.

Další možnost je lepší zkvalitnění školy. Vstupovat do školy přes bezpečnostní rámy je organizačně složité. I když právě v některých druzích učilišť, se vyskytují žáci s podobnými skony případně i kriminální minulostí a tam by každé opatření, které by mohlo zachránit jeden lidský život jistě stálo za zvážení.

Pokud by šlo o ozbrojenou osobu přicházející z venku, pak je co nejlepší zabezpečení školy kdy by opět bezpečnostní rámy vedle jiné organizace vstupu mohlo být účinnou prevencí.

Agresivní žák/ žáci školy

Toto riziko jsem přidal opět na základě zkušeností, které byly medializovány v letošním roce.

Jde o situaci kdy, podle novinek.cz, dohází ze strany nikoli zanedbatelné části žáků školy k šikanování nejen ostatních žáků ale i pedagogického sboru ničení majetku školy a nevyžádané osahávání spolužaček. V základní škole v Bílině situace dospěla tak daleko, že zřizovatel obec Bílina objednal bezpečnostní službu a jejich zaměstnanci se pohybují po chodbách školy kde dohlíží na pořádek. Jsou k dispozici pedagogům v případě potřeby i ve třídách během vyučování.

Osobně bezpečnostní službu ve škole, jako v Bílině, považuji za extrémní řešení, ale některé extrémní situace asi taková řešení vyžadují. Rozhodně by se takové řešení nemělo stát častější náhražkou práce pedagogů a po vyčerpání všech výchovných možností školy by bylo například na místě včasné přemístování nevladatelných žáků do speciálních zařízení. To je

ovšem bez spolupráce rodičů, která v takových případech, často bývá problém, velmi složité a možné jen na základě rozhodnutí vydaného soudem většinou na návrh OSPOD.

Hodný pozornosti je i případ z 22. Základní školy v Plzni, kde je problémem agresivní a nezvladatelný žák 4. třídy. *„Děti i učitelé jedné z plzeňských základních škol čelí dlouhodobému fyzickému i slovnímu napadání. Agresivního chování se dopouští žák čtvrté třídy. Podle rodičů ostatních dětí chlapec své spolužáky vulgárně napadá, cizí mu nebylo ani kopání do žeber a břicha nebo útoky pěstmi. Kvůli chování žáka sepsali petici, kterou z 25 zákonných zástupců podepsalo 21 rodičů. S žákem, který ostatní šikanuje, jsou podle rodičů problémy od první třídy. Používá ty nejsprostší výrazy. Děti navíc napadá i fyzicky, přičemž si vybírá hlavně holčičky. Jedna maminka mi říkala, že její dcera musí dokonce navštěvovat terapeuta. Jeden chlapec se tak bojí chodit do školy, že z toho má neomluvené hodiny a hrozí mu dvojka z chování.“*

„Česká školní inspekce hodnotila stížnost na školu jako důvodnou,“ uvedl náměstek ústředního školního inspektora ČSI Ondřej Andrys a dodal, že o přestupu žáka do jiné školy může ředitelka rozhodnout jen na základě žádosti zákonného zástupce žáka“.

Žák čtvrté třídy napadá děti i učitele. Rodiče sepsali petici - Klatovský deník. Klatovský deník - informace, které jsou vám nejbliž [online]. Copyright © [cit. 28.06.2022]. Dostupné z: https://klatovsky.denik.cz/zpravy_region/zak-ctvrte-tridy-napada-deti-i-ucitele-rodice-sepsali-petici-20220608.html

Jedním žákem 4. třídy se tedy společně se školou zabývá Česká školní inspekce s místní pedagogicko-psychologickou poradnou a regionálním pracovištěm Národního pedagogického institutu.

Z osobní konzultace se zástupcem ředitele 22. základní školy Mgr. Josefem Řiřicou vyplynulo, že bez rozhodnutí rodičů o přestupu žáka na jinou školu, je jediné možné řešení je trvalá přítomnost asistenta pedagoga případně jiného pedagogického pracovníka ve třídě. Řešení je náročné především pro asistenta pedagoga, ale dle slov zástupce ředitele školy jev současné době nejúčinnější a s ohledem na možnosti školy asi jediné možné.

Požár

Požár je hoření probíhající mimo naši kontrolu, je to hoření nežádoucí, při kterém dochází k ohrožení zdraví a života lidí a zvířat, materiální škody nebo výrazné škody na životním prostředí. Nejčastější příčinou vzniku jsou technické závady.

Podle míry požárního nebezpečí se činnosti a objekty zařazují do tří kategorií:

Bez zvýšeného požárního nebezpečí

Se zvýšeným požárním nebezpečím

S vysokým požárním nebezpečím

Školy se s ohledem na velký počet přítomných osob, převážně dětí jejichž chování je obtížněji předvídatelní, jsou většinou zařazovány do kategorie zvýšeného požárního nebezpečí.

Posouzení požárního nebezpečí a začlenění do kategorie patří do povinností ředitele školy na úseku požární ochrany (dále jen PO). K dalším povinnostem na úseku PO patří:

Školení zaměstnanců o PO, a to samostatně vedoucích zaměstnanců a ostatních.

Vyhledat požárně nebezpečné činnosti a činitele

Zpracování: požárního řádu školy a jeho vyvěšení včetně zpracování požárního řádu školy v omezeném provozu, požárně evakuačního plánu, požárně poplachových směrnic.

Evidenci věcných prostředků PO.

Instalace požárně bezpečnostního značení.

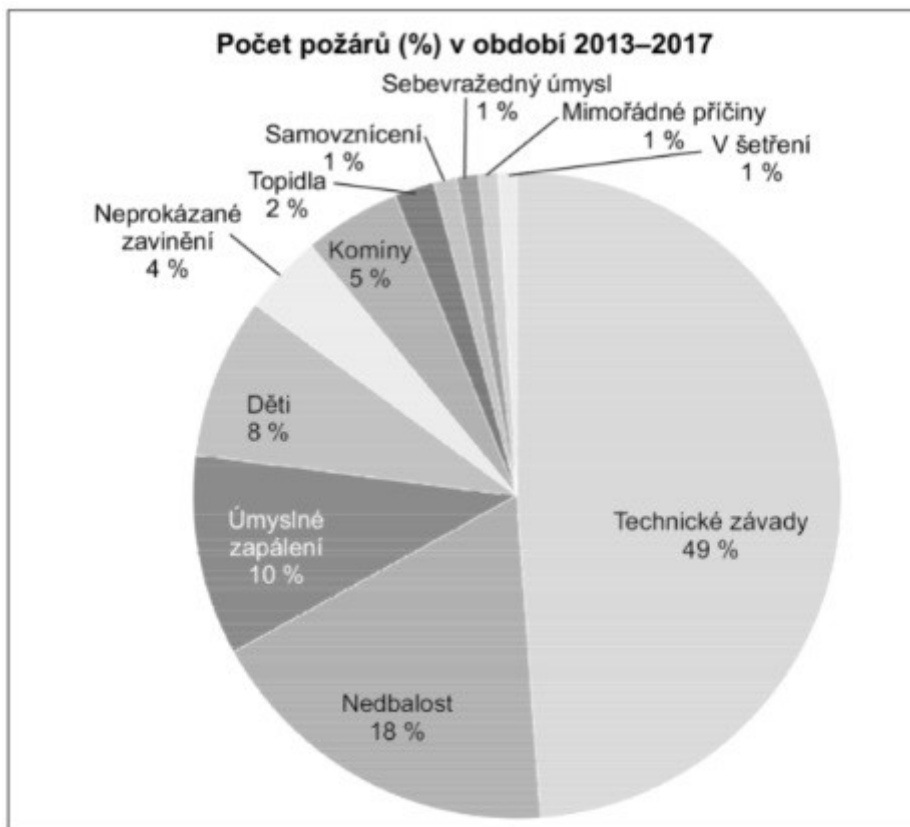
Pravidelná kontrola únikových cest, nástupních ploch.

Vedení požární knihy dokumentace PO včetně její aktualizace.

Vedení další dokumentace s ohledem na zařazení školy do příslušné kategorie požárního nebezpečí.

Zajištění pravidelných kontrol školy z hlediska PO a o odstranění zjištěných závad.

Následující graf ukazuje příčiny vzniku požárů ve vzdělávacích zařízeních

Statistické ročenky Hasičského záchranného sboru ČR - Hasičský záchranný sbor České republiky. Úvodní strana - Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. Copyright © 2022 Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 28.06.2022].

Z uvedeného grafu jasně vyplývá, že nejčastější příčinou požáru je jednoznačně technická závada. Proto v rámci prevence je třeba klást důraz na revize elektroinstalací a dalších zařízení včetně následného odstraňování zjištěných závad

Výbuch

Podle způsobu vzniku se můžeme běžně setkat s výbuchem fyzikálním a chemickým. Chemický výbuch je rychle probíhající hoření za přítomnosti kyslíku nebo okysličovadla.

Z uvedeného vyplývá, že se s výbuchem fyzikálním ve škole můžeme například setkat při skladování tlakových lahví stejně jako při destrukci tlakového kotle ve školní kuchyni. S výbuchem schopným způsobit zranění žáků pak i při jejich manipulaci se spreji. S chemickým výbuchem pak nejčastěji při chemických pokusech, těch v laboratořích nebo prováděných utajeně samostatně žáky.

Současně je na místě i rozdělení podle úmyslného zavinění nebo nedbalosti případně nešťastné události. Všechny tři příčiny jsou na místě a podle příčiny je třeba i prevence.

U úmyslného zavinění opět řešíme, zda šlo o cizí osobu nebo žáka případně zaměstnance školy a možná opatření byla již zmíněna. U nedbalosti je prevencí důraz na BOZP a některým nešťastným událostem můžeme předcházet řádně prováděnými revizemi a bezpečnostními prohlídkami

Teroristický útok

Teroristický útok na školy je obtížně předvídatelné riziko. Bohužel v dnešní společnosti stále ne vyloučené. V silách ředitele školy není případnému teroristickému útoku zcela přejít. Může nebezpečí snížit dostatečným zajištěním vstupu nepovolaných osob do školy. Nelze ale zajistit školu ozbrojenou stráží a přes školníka si ozbrojený útočník vstup snadno zajistí. Návuky chování při mimořádných událostech je pak možné snížit následky takového útoku. Tento druh rizika lze jen velmi obtížně předvídat.

Počítačová kriminalita

Počítačová kriminalita je jedním z ohrožení současné doby. Naše závislost na výpočetní technice je stále větší. Zde se můžeme a musíme bránit technickými prostředky a softwarovým zabezpečením stejně jako uváženým užíváním počítačů ve školní počítačové síti.

Počítačový útok může hrozit od osoby zcela mimo školu ale i například ze strany žáka školy. Dříve se žáci snažili zaretušovat například absenci v papírové třídní knize. Dnes máme tyto data v elektronické podobě. Schopnosti žáků v oblasti výpočetní techniky jsou pro naši

generaci mnohdy překvapivé a snahy žáků zamazat své chyby se za léta nezměnily. Proto nelze zanedbat ani tuto možnost. I zde platí minimalizace rizik, kterou uvádím v předchozím odstavci. Je třeba ji doplnit zajištěním počítačů na učebnách „tvrdými“ hesly a svědomitým odhlašováním se pedagogy od počítačů na učebnách.

Úrazy

Můžeme rozdělit na úrazy dětí a úrazy zaměstnanců (pedagogických i nepedagogických).

Prevence.

U úrazů zaměstnanců je na místě zmínit dodržování BOZP. Základní právní normou BOZP pro zaměstnance školy je zákon 262/2006 sb. zákoník práce. Konkrétně jeho hlava pátá. §101 v odstavci 1 říká „Zaměstnavatel je povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, která se týkají výkonu práce“, navazující ustanovení zákoníku práce upřesňují povinnosti zaměstnavatelů v oblasti BOZP.

§101 v odstavci 6 pak již stanoví jaké opatření přijmout pro případ, kdy k nějaké události dojde: „Zaměstnavatel přijímá opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí, jako jsou havárie, požáry a povodně, jiná vážná nebezpečí a evakuace zaměstnanců včetně pokynů k zastavení práce a k okamžitému opuštění pracoviště a odchodu do bezpečí, při poskytování první pomoci spolupracuje se zařízením poskytujícím pracovnělékařskou péči. Zaměstnavatel je povinen zajistit a určit podle druhu činnosti a velikosti pracoviště potřebný počet zaměstnanců kteří organizují poskytnutí první pomoci, zajišťují přivolání zejména zdravotnické záchranné služby, Hasičského záchranného sboru České republiky a Policie České republiky a organizují evakuaci zaměstnanců. Zaměstnavatel zajistí ve spolupráci se zařízením poskytujícím pracovně lékařskou péči jejich vyškolení a vybavení v rozsahu odpovídajícím rizikům vyskytujícím se na pracovišti“ (zákon 262/2006 sb.)

“V našich podmínkách je třeba postup podle výše uvedeného ustanovení přizpůsobit podmínkám školy, a to především s ohledem na přítomnost a možné ohrožení žáků. Ustanovení a vyškolení zaměstnanců doporučuji řešit vysláním, pokud možno všech pedagogů na akreditovaný kurz první pomoc pro pedagogy a vybrané pak ideálně na

akreditovaný kurz zdravotníka zotavovacích akcí. Tím se zajistí kvalifikovaná první pomoc pro žáky a vyřeší se i problém přítomnosti zdravotníka na škole v přírodě nebo lyžařském výcvikovém kurzu.

„V resortu školství jsou stanovené povinnosti v oblasti BOZP dvojnásobně těžší než v jiných odvětvích, protože vedle zaměstnanců se ve školách pohybuje hlavní objekt vzdělávacího procesu – žáci a studenti.

Problematika bezpečnosti práce ve školství je velmi složitá, protože zasahuje do mnoha speciálních oborů, neboť školství připravuje pracovníky pro všechny profese a obory.

Zásadami pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – prevenci rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik.“

Bezpečnost a ochrana zdraví při práci, MŠMT ČR. MŠMT ČR [online]. Copyright ©2013 [cit. 28.06.2022]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/bezpecnost-a-ochrana-zdravi-pri-praci?highlightWords=rizika+%C5%A1kolstv%C3%AD>

„Školy zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví žáků při vzdělávání a výchově, činnostech s ním přímo souvisejících a při poskytování školských služeb.“

(§29 školského zákona)

„K zabezpečení tohoto úkolu škola přijímá na základě vyhledávání, posuzování a zhodnocování rizik spojených s činnostmi a prostředím opatření k prevenci rizik.“

(§§101,102a ZP)

Budeme-li stanovovat konkrétní opatření, musíme brát v úvahu na prvním místě možnost ohrožení žáků při vyučování dle specifiky předmětu, o přestávkách, při cestách žáků na mimoškolní akce a na školách v přírodě a lyžařských kurzech. Je nutné činnost na těchto akcích přizpůsobit věku, schopnostem, fyzické a duševní způsobilosti. Současně je nutné opatření i činnost přizpůsobit k věku žáků, jejich schopnostem, fyzické a duševní vyspělosti a aktuálnímu zdravotnímu stavu.

A tím jsme se dostali k péči a prevenci úrazů žáků.

Úrazy žáků pak řeší metodický pokyn MŠMT, školní řád a vnitřní řád školy.

Kvalitní zpracování a následné dodržování těchto norem snižuje riziko úrazu, ale i chrání vedoucí i pedagogické pracovníky před právními následky.

Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví žáků při vzdělávání patří mezi úkoly které školy zajišťují. „nejvíce úrazů se stává na základních školách při hodinách tělesné výchovy, o přestávkách, a při akcích konaných mimo školu. Úrazem se rozumí takový úraz, který se stal při vzdělávání nebo s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb.“ (Kovaříková 2020, s. 88)

Pokud k úrazu dojde, je v první řadě nutné zajistit ošetření a je-li to nutné přivolat záchrannou službu na čísle 155. Poté je povinností úraz evidovat a vedoucí zaměstnanec přijímá opatření, k odstranění příčin úrazu. O evidenci úrazů podrobně pojednává vyhláška č. 64/2005 o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů. Povinnost evidence má škola do čtyřiaadvaceti hodin od okamžiku kdy se škola nebo školské zařízení o úrazu dozví.

Závěrem je třeba dodat, že úrazy dětí jsou nečastější příčinou jejich úmrtí. Věnuje se jim široká škála předpisů. Na úseku prevence pak působí řada neziskových organizací. Ve svém důsledku ve škole nebo školní akci mohou maximum ovlivnit především pedagogičtí pracovníci prevencí a když už k úrazu žáka dojde schopností poskytnout účinnou první pomoc.

Žák nebo zaměstnanec školy pod vlivem alkoholu nebo jiné látky

Osoba pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek znamená vždy potenciální riziko a ve škole i negativní vzor.

U žáků by svoji preventivní úlohu měl sehrát minimálně předmět výchova ke draví ale jistě i příklad pedagogických pracovníků. To platí pro život ve škole i mimo ni. O to více je alarmující, když se v průzkumu setkáme s informací, že osobou pod vlivem alkohole ve škole byl pedagogický pracovník. V situaci, kdy je podezření na zaměstnance školy pod vlivem alkoholu postupujeme podle § 106 odst. 4, písmena i, zákona 262/2006 ve znění

pozdějších předpisů, zákoníku práce, který říká: „*podrobit se na pokyn oprávněného vedoucího zaměstnance písemně určeného zaměstnavatelem zjištění, zda není pod vlivem alkoholu nebo jiných návykových látek*“ (zákon 262/2006 Sb.)

Zjištění, zda zaměstnanec školy je pod vlivem alkoholu by mělo být vždy provedeno například alkohol testerem certifikovaným Českým metrologickým institutem. Opačném případě, budeme později, svoje další kroky v případě sporu obtížně obhajovat. Z uvedeného vyplývá, že tento postup má jednoznačnou právní oporu v případě, kdy osobou s podezřením na vliv alkoholu je zaměstnanec školy a kontroluje jej oprávněný zástupce zaměstnavatele. Složitější situace nastává, kdy jde o žáka pak platí, že „*Pedagogický nebo jiný pracovník pověřený ředitelem školy nebo školského zařízení nejsou v zákoně č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, uvedeni mezi subjekty, které jsou oprávněny vyzvat osoby mladší 18 let k podrobení se orientačnímu vyšetření za účelem zjištění obsahu alkoholu nebo jiné návykové látky v těle. Osobou pověřenou kontrolou podle jiného právního předpisu (§ 21 zákona č. 65/2017 Sb.) lze podle našeho názoru rozumět pouze subjekt disponující na základě právních předpisů výkonem kontroly, jako např. Celní správu České republiky, a nikoliv školu či školské zařízení.*“ (<https://www.aplp.cz/pravni-moznosti-testovani-zaku-a-studentu-pri-duvodnem-podezreni-na-ovlivneni-navykovou-latkou-ve-skole-a-skolskem-prostredi/>)

MŠMT zveřejnilo materiál: CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA

Rizikové chování ve školním prostředí – rámcový koncept Příloha č. 4

Název: Alkohol Autoři: Mgr. Jaroslav Vacek, Mgr. Jaroslav Šejvl

a

materiál: CO DĚLAT, KDYŽ – INTERVENCE PEDAGOGA

Rizikové chování ve školním prostředí – rámcový koncept Příloha č. 1

Název: Návykové látky Autoři: doc. Mgr. Roman Gabrhelík, Ph.D., Mgr. Barbora Orlíková,
Mgr. Jaroslav Šejvl

Únik chemikálií, chemická reakce

Míra nebezpečí úniku nebezpečných látek zapříčiněné havárií je závislá především na umístění školy. Se zvýšeným nebezpečím musí počítat a zahrnout do krizového plánování školy v blízkosti chemických provozů, ale i zimních stadiónů (nebezpečí úniku čpavku) nebo v blízkosti hlavních silničních tahů (únik následkem dopravní nehody)

„K úniku nebezpečných chemických látek může dojít prakticky všude. Mimo stacionární zdroje to mohou být i zdroje mobilní, kterými jsou dopravní prostředky, přepravující nebezpečné látky po silnicích, železnici, resp. na vodních tocích. Jejich únik nelze také vyloučit z potrubí a ze skládek. Zatímco největší rozsah ohrožení v důsledku úniku nebezpečných chemických látek představují stacionární zdroje, u mobilních zdrojů dochází k únikům nejčastěji.“

(<https://www.mvcr.cz/clanek/chovani-obyvatelstva-v-pripade-havarie-s-unikem-nebezpecnych-chemickych-latek.aspx>)

Pro účinnou ochranu je nutno zhodnotit, zda zdroj nebezpečné látky máme v budově či mimo ni. Větrat či nevětrat. Zda nebezpečná látka je těžší nebo lehčí než vzduch, a tedy kam přesouvat osoby. Do horních pater či přízemní prostory. Toto rozhodnutí je bez znalosti nebezpečné látky a jejích vlastností v podstatě nemožné.

Epidemiologická situace ve škole – pandemie ve společnosti

Krizový stav, jehož vznik jde vždy zcela mimo vliv školského managementu, ale jak ukázala pandemie koronaviru dokáže krizový management škol pořádně prověřit.

„Ředitelé jako krizoví manažeři. Covid se ve školách šíří velmi rychle, řešením může být plošné testování

Trasují kontakty nakažených žáků, zastupují nemocné kolegy, zavádějí znovu online výuku. Práce ředitelů některých škol se kvůli zhoršené epidemické situaci opět proměnila v krizové řízení. Hygienici musí do karantény posílat celé třídy, některé školy jsou kvůli koronaviru zavřené úplně.“ (https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/covid-skoly-karantena-tridy-distancni-vyuka_2111051844_ban)

Distanční výuka v minulém školním roce ukázala její slabiny, negativa ale i pozitiva, byť v celkovém pohledu zanedbatelná.

Největší slabiny se ukázaly v technické vybavenosti nejen škol, ale především domácího zázemí žáků, nepřípravenosti žáků základních škol, na tento způsob výuky a zázemí žáků se sociálně slabšího prostředí i právní normy upravující tento druh výuky.

Negativa se projevují ve zvyšování rozdílů mezi žáky, a nedostatek osobního kontaktu

Pozitivum je možno vidět v rychlém rozšíření znalostí práce o line na straně pedagogů i studentů a z těchto zkušeností a znalostí je možno těžit i po odeznění pandemie, a to především v rámci distanční výuky na vysokých a vyšších odborných školách.

Uvedený výčet popsanych hrozeb není a ani nemůže být konečný. S ohledem na vývoj kriminality, nápaditost žáků, stáří a vybavenost budov, umístění školy a další okolnosti musíme počítat dalšími, nepopsanými hrozbami, které ředitel školy jako krizový manažér musí být připraven řešit a komunikovat.

II. Empirická část

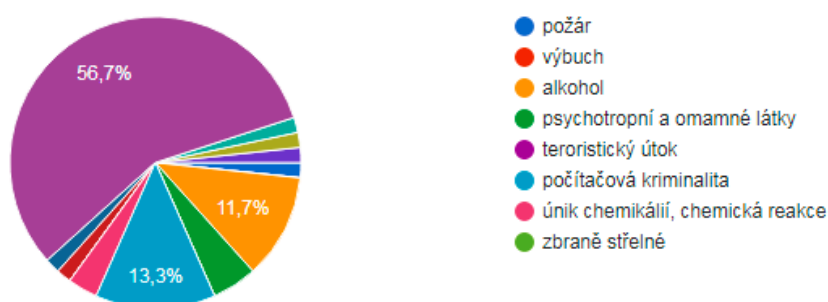
II.1 Popis výzkumu

K provedení výzkumu jsem využil formuláře Google. S jeho prostřednictvím jsem oslovil ředitele základních škol v Plzeňském, Karlovarském a Jihočeském kraji. Vybral jsem kraje z relativně svého okolí, které ale představují rozdílné sociální složení obyvatelstva. Otázky byly uzavřené i otevřené. Zkoumány byly, z důvodu aktuálnosti, události za posledních 10 let. Jednotlivé události bude možné přiřadit k příčině vzniku, kraji a velikosti obce v jaké se škola nachází. V další části zkoumám způsoby zajištění školy proti vstupu nepovolaných osob, kdo ve škole plní úkoly BOZP, zpracování krizových programů proti jednotlivým hrozbám a zda pokud se stala událost na kterou je plán zpracován bylo postupováno podle něj.

V poslední části jsem otázky směřoval na potíže se současnou epidemiologickou situací a krizovým stavem který byl vyhlášen v době průzkumu. V toto tématu dochází ve společnosti k rychlému vývoji a při hodnocení výsledů je třeba brát v úvahu, že průzkum byl prováděn v prvním čtvrtletí roku 2021.

II.2 Grafické zobrazení získaných dat

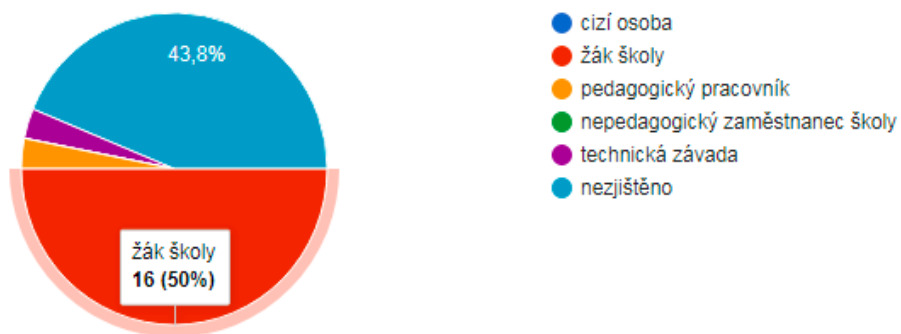
Která lé krizová lé situace z posledních 10 let nastala/y u vás ve škole

Z výšečového grafu vyplývá, že na většině škol, 56,7 % se žádná mimořádná událost nestala. Nečastější krizová událost na našich základních školách se z průzkumu jeví počítačová

kriminalita v 13,3 %. V těsném závěsu pak alkohol ve škole v 11,7 %, omamné a psychotropní látky v 5 %. Únik chemikálií, chemická reakce se stala u 2 % respondentů.

kdo nebo co byl/o iniciátorem mimořádné události/události

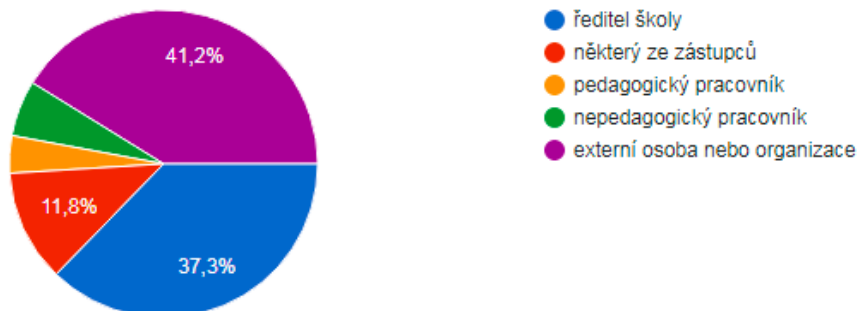
V přesné polovině událostí byli zjištěni jejich iniciátoři žáci. Skutečné procento by jistě bylo někde kolem 85 %. Na to se dá usuzovat se znalostí dalších iniciátorů po 3,1 % technická závada a pedagogický pracovník a skutečnosti, že v 43,8 % nebyl iniciátor zjištěn.

Jak máte zabezpečenou školu proti vstupu nepovolených osob

Tento výsledek ukazuje na modernizaci našich škol kdy 58,8 % uvádí dálkové otevírání s kamerovým systémem. V 11,8 % je vrátnice s dozorem po celou dobu otevření koly a pokud k tomu přidáme 7,8 % kdy je přítomen pedagogický pracovník, pak v 19,6 % dohlíží na vstup fyzická osoba.

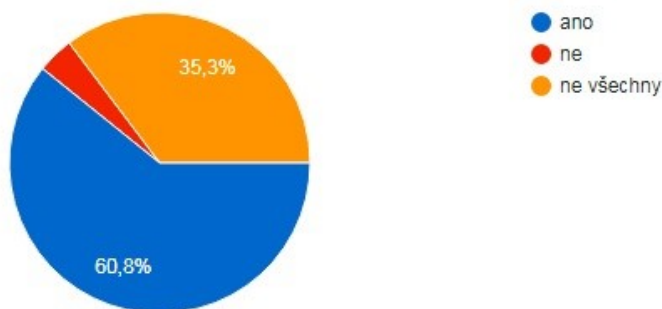
Kdo ve Vaší škole plní úkoly BOZP

Více než v polovině přebírá úkoly BOZP některý zaměstnanec školy, celkem v 58,8 mi %.
Ve zbývajících 41,2 % zajišťuje BOZP smluvně externí osoba.

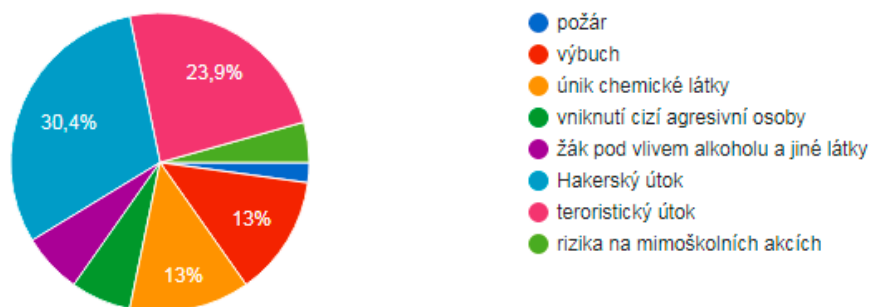
Máte zpracované krizové programy na prevenci a řešení hrozeb (požár, výbuch, únik chemické látky, vniknutí cizí agresivní osoby do budovy, žák pod vlivem alkoholu nebo jiných látek, hackerský útok, teroristický útok, rizika na mimoškolních akcích,

51 odpovědí

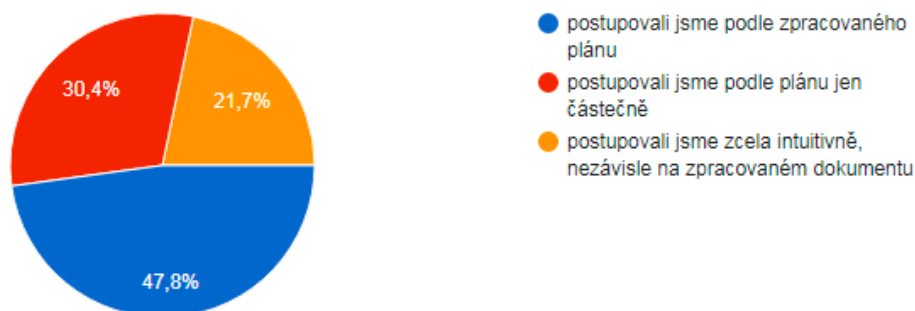
Zde je závažný fakt, že na 3,9 % respondentů z vybraných základních škol nemá zpracovány žádné krizové plány. 60,8 % má zpracovány krizové plány na všechny dotazované oblasti a 35,3 % má zpracovány jen některé. Zde bude zajímavé v následujícím grafu sledovat jakým rizikům nepřikládali školští manažéři při jejich tvorbě potřebný důraz

Pokud jste odpověděli, že nemáte zpracovány krizové plány na vše uvedené. Uveďte prosím na co ne

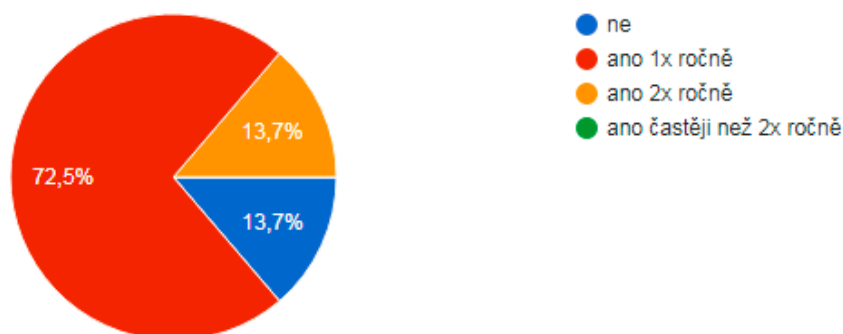
Nejvíce tedy, 30,4 % škol nemá zpracován krizový plán na hakerský útok, Přitom jak jsme již zjistili, tak právě počítačová kriminalita je dle respondentů nejčastější krizová situace, kterou řeší. Zarazila mne odpověď, že v 2,2 % není zpracován krizový plán na požár a nechce se mi ani věřit, že tím respondent myslel, že jeho škola nemá zpracován požárně poplachový řád školy.

Pokud máte zpracované plány a stala se u Vás některá z výše uvedených událostí :

Zde je otázkou proč více než polovina škol při mimořádně události nepostupovala zcela podle zpracovaných poplachových plánů. Pravděpodobné jsou dvě možnosti. 1. krizové plány jsou nedostatečně zpracovány a tím neumožňují účinný postup podle nich. Nebo 2. Ti, kteří se v dané chvíli ocitli v roli krizových manažerů si, dělali, co chtěli.

Provádíte na Vaší škole nácviky nouzových situací (požární poplach a podobně)

Skutečnost, že ve 13,7 % škol se podle výsledků průzkumu neprovádí žádné nácviky nouzových situací není vůbec dobrá, přitom dobře připravený nácvik spojený s projektovým dnem s hasiči nebo záchrannou službou může být přínosem nejen pro žáky ale i zaměstnance školy.

II.3 Vyhodnocení výzkumu

V následující části vyberu odpovědi, které považuji za zajímavé k vyhodnocení v souvislostech typu, kdo situaci vyvolal, nebo má vliv na událost velikost obce nebo kraj v níž se obec nachází

A jeli na škole k takové události zpracován krizový plán

Nejčastěji respondenty uváděná událost je počítačová kriminalita a to ve 13,3 % respondentů. Ve 100 % případů byl zjištěn jako původce události žák školy. Zajímavostí je, že 75 % takových událostí se odehrálo na základní škole v obci od 1000 do 10.000 obyvatel.

Druhý nejčastěji vyskytovaný problém je osoba pod vlivem alkoholu ve škole a to celkově u 11,7 % respondentů. Zde se jednalo v 85,7 % opět o žáka školy ale bohužel v 14,3 % o pedagogického pracovníka. V případě pedagogického pracovníka se jednalo o obce do 1.000 obyvatel. V Případě žáků opět 71,4 % ve škole v obci nad 1.000 a do 10.000 obyvatel.

Třetí místo v počtu případů, u 5 ti % respondentů, jsou osoby ve škole pod vlivem psychotropních a omamných látek. Ve všech případech se jednalo o žáka školy a všechny případy ve škole v obci nad 1.000 a do 10.000 obyvatel.

V počtu méně zastoupené ale nebezpečnější respondenti ve 3,3 % uvádějí únik chemické látky nebo nežádoucí chemická reakce. Zde se jako příčina rovným dílem dělí žák školy a technická závada. Zajímavý je opět výskyt ve škole v obci nad 1000 a do 10.000 obyvatel.

Další stejně zastoupený 3,3 % a nebezpečný jev jsou zbraně jiné než střelné v objektu školy. Zde za událost mohou ve 100 případech žáci. Rozložení ve školách podle velikosti obcí je s ohledem na počty statisticky bezvýznamné. Tento závažný jev se ale projevil v kraji Karlovarském, tedy tam kde se dle s ohledem na výskyt sociálně slabšího obyvatelstva nejvíce očekávat.

Dále jsou zde dvě události velkého významu z hlediska nebezpečí a následků.

Jde o požár v budově školy v obci nad 1.000 a do 10.000 obyvatel a příčinou zde byla technická závada.

Druhou závažnou událostí je skok žáka školy z nejvyššího patra školní budovy. Opět se jedná o školu v obci o velikosti nad 1.000 a do 10.000 obyvatel. Dále respondent uvádí, že se jednalo o školu v Jihočeském kraji.

Zajímavý závěr, který si zaslouží pozornost a zamyšlení je četnost výskytu události v obcích nebo malých městech do 10.000 obyvatel.

Závěr k zamyšlení jistě je, že žádný z respondentů neuvádí jako iniciátora události cizí osobu. To ale nesmí znamenat zmenšení pozornosti na toto riziko. Jak již bylo zmíněno, je nutné se více zabývat žáky, jejich problémy a starostmi. Právě zde může včasná prevence i zachránit život.

I když bylo řečeno, že nikdo z respondentů neuvádí cizí osobu jako iniciátora události, víme, že nebezpečí hrozící zvenčí nelze přehlížet. Bude tedy zajímavé podívat se na způsob zajištění školy proti vstupu nepovolaných osob podle velikosti obce v níž se škola nachází.

Zde 58,8 % respondentů uvádí zajištění školy kamerovým systémem a dálkovým otevíráním. Velikost obcí zde nehraje roli. Rozdíly jsou ale vidět mezi kraji. Nejlépe si vede kraj

Jihočeský, kde je takto zabezpečeno 69,5 % škol, v Karlovarském pak 62,5 % škol a v Plzeňském jen 45 % škol jejich ředitelé jsou respondenty výzkumu. Rozdíl více než 20 % mezi kraji může ukazovat na rozdílnou podporu této oblasti ze strany územně samosprávných celků.

Starší a diskutabilně účinné zabezpečení vrátnicí se stálým dozorem je v 11,8 % škol. Zde vidím velké rozdíly v zajištění v osobě vrátného. Je zde třeba zohlednit především jeho pozornost a schopnost zabránit cizí osobě ve vstupu školy. Tento starý způsob převládá v Plzeňském kraji 8,3 % ale 50 % je v Plzeňském kraji ve škole v obci nad 100. obyvatel, tedy přímo v Plzni městě.

Pokud bychom porovnali kraje tak ne překvapivě nejhorší na počet událostí je Karlovarský kraj. Zde 50 % respondentů uvádí nějakou událost a dokonce i tu nejnebezpečnější a to bodná zbraň ve škole. Kraje Plzeňský a Jihočeský kraj jsou vyrovnané v počtech událostí. V Jihočeském mne zarazil skok žáka z vyššího patra školy. Bez více informací je tento údaj pro jakýkoli rozbor dále nevyužitelný. V Kraji Plzeňském vidím jako nejzávažnější událost pedagogického pracovníka pod vlivem alkoholu. Obecně nejvíce převládají počítačové delikty žáků vůči škole a to napříč kraji.

II.4 Současná epidemiologická situace z hlediska respondentů

Zde je na úvod třeba uvést, že jde o odpovědi z ledna 2021.

Respondenti dostali tři otevřené otázky, které v této části i vyhodnotím

1. Jaký největší problém vaší školy činí distanční výuka vyplývající z aktuální epidemiologické situace

Odpovědi na první otázku se shodovali bez ohledu na velikost obce nebo kraje v němž se škola nachází.

-Převládají potíže s internetem ve školách i u žáků.

-Dále s přibližně stejnou intenzitou přichází:

-Nedostatečný sociální kontakt

-Rozevírání nůžek mezi žáky

-Nekázeň žáků při distanční výuce

Pro zajištění vzdělávacího procesu se ukázal jako nejčastější problém technické vybavení škol ale i domácností. Vybavení škol je problém škol a jejich zřizovatelů a v závěru psaní této práce v roce 22 je již většinou následně dotazovaných škol vyřešen Druhý případ je složitější. Jde o problém společenský a sociální a ovlivňuje i problém zvyšování se rozdílů ve znalostech mezi žáky. I když tento problém nelze úzce vidět jako technický. Ruku v ruce s tím jde nízká vzdělanost rodičů takových dětí. Od nich nelze očekávat pomoc při distanční výuce. Zde je jeden aspekt „rozevírání nůžek“ mezi žáky. Druhý nalézáme u žáků, s nimiž byly potíže již v běžné výuce. Právě ti v distanční výuce často chabí a svádí to na neexistující technické potíže jako výpadky internetu.

Snad druhým nečastějším problémem je absence sociálního kontaktu žáků a pedagogů i vzájemně žáků. To jistě ovlivňuje proces vzdělávání, ale takřka znemožňuje proces výchovný nebo se jeho účinnost se minimalizuje.

2. čím by vám mohl zřizovatel pomoci v aktuální epidemiologické situaci

Na otázku druhou, byl asi největší rozdíl v odpovědích a ukazuje rozdílný přístup vedení obcí jako zřizovatelů ke školám. Tento stav je jistě dán rozdílnými ekonomickými možnostmi obce a straně jedné a personálním zajištěním zaměstnanci na úseku školství na straně druhé. Velká města se školskými úřady na straně jedné a obce s uvolněným maximálně starostou na straně druhé.

Asi nejlépe hodnoceny jsou velká města ale právě i malé obce kde si obec svoji školu bere za svoji. Zde se často setkávám s odpověďmi:

-pomáhá,

-zásobuje nás dostatečně dezinfekcí, respirátory atd.,

-zřizovatel už zajistil a v současné době u nás na škole probíhá rekonstrukce elektrických rozvodů a datové sítě, aby se zvládl nápor připojení většího množství počítačů,

-už pomáhá s internetem, dodat další PC pro soc. slabé

-Zřizovatel pomohl s připojením pro některé žáky-zajistil a platí ho.

Velice různé odpovědi přišly od škol v obcích do 10.000 obyvatel a v negativech reagovaly náhodné malé obce. Lépe vidí pomoc školy v Jihočeském kraji než v kraji Karlovarském. Zde přišli i odpovědi typu:

-finanční investicí do vybavenosti

-pomoci s vybavením-stojany na dezinfekci a podobně

Jako správce IT by mohl nabídnout řešení pokrytí WI-FI.

-Měl by projevit alespoň minimální zájem o tom, jak distanční výuku zvládáme, což se neděje. O tom, že by nás v této situaci jakýmkoliv způsobem podpořil se také nedá mluvit. Vše nechává na ředitelích škol, které posléze není ochoten ani za zvládnutí nelehké situace ocenit,

-pomoc se zajištěním připojení k internetu v rodinách žáků

-dodávkami dezinfekce a ochranných prostředků

Zde je hodně vidět rozdíly mezi městy a malými obcemi. Města se školskými odbory, které zaměstnávají odborníky na problematiku školství a s rozpočty kde se zpravidla snáze najdou finanční rezervy na pomoc škole v krizové situaci. Tyto města své školy nejen metodicky řídí, dodávají ochranné a dezinfekční prostředky ale i zajistili přizpůsobení internetové sítě škol novým podmínkám.

U menších obcí se pomoc škole velice různí a jistě to závisí na jejich aktuálních možnostech ale i na osobě starosty obce jako zpravidla jediného uvolněného pracovníka obce. Od něj nelze čekat metodickou pomoc kterou, dokážou poskytnout odbory školství ve statutárních městech. Stejně jako nelze očekávat, že malá obec tak snadno najde volnou finanční rezervu jako velké město.

3. **čím by vám mohlo MŠMT pomoci v aktuální epidemiologické situaci,**
odpovědi:

Zde jsem se setkával opět s převážně s negativními názory:

-Při první vlně COVID 19 nás MŠMT nechalo na holičkách.

- Skoro 4 týdny jsme od něj dostali jenom přeposlané pokyny ministerstva zdravotnictví. Až když školy začaly samy od sebe s různým způsobem distanční výuku, tak to vzalo za své a tvrdili, že problém je vyřešen.

-Není co dodat,

-Nevymýšlet hovadiny.

-jasnými pravidly

-spolupráce s poskytovateli internetového připojení

včasnými a jasnými informacemi

-sdělovat informace nejdříve školám a až pak médiím. Upřednostnit školy před PR prezentací.

-Aby dalo větší pravomoci ředitelům, co se týká uzavírání škol a omezení provozu.

poslat malotřídní školy do školy

-Podrobnějšími informacemi ve vydávaných manuálech, pro naše potřeby jsou příliš obecné a nejednoznačné.

-tím, že by nevymýšlelo neproveditelná nařízení a opatření

-Jasnou metodikou pro budoucí týdny a měsíce.

-úprava rozsahu RVP

-Neděláním zmatků

-zajištění internetu zdarma

Jen cca 5 % uvádí, že nemá na MŠMT žádné aktuální požadavky bohužel většina stanovisek ředitelů základních škol k práci MŠMT je negativních

MŠMT v hodnocení ředitelů škol k první vlně koronavirové krize dostává nedostatečnou. Školám chyběly v první řadě včasné informace. Na obhajobu ministerstva snad jen, že na základě často zmatečných rozhodnutí na úrovni vlády měli obtížně možnost dělat něco víc. Ředitelé volali po větší samostatnosti

v rozhodování, k omezování provozu škol. Ředitelé malotřídek pak po zachování jejich provozu. Opět to je maximálně volání, aby ministr školství toto prosadil na jednání vlády.

Za chybné považují plošné zavírání škol, které nadělalo na naši mládež velké a obtížně napravitelné škody. Budeme tedy věřit v prohlášení šéfa poslanců KDU ČSL Marka Výborného „Pro nový kabinet je podle něj prioritou standardní prezenční chod škol se zajištěním preventivních opatření, jako je například testování ve školách v regionech s vysokou incidencí. *„Žádné plošné zavírání škol nová vláda nepřipustí, skutečně by to opět působilo více škody než užitku,“* dodal Výborný.“

(https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/anticovid-tym-koronavirus-cesko-nakazeni-ockovani-lockdown-skoly-distancni-vyuka_2110291209_aur)

S dalším odstupem lze jen potvrdit, že na začátku roku 2022 již opravdu nedošlo k plošnému zavírání škol a ředitelé dostali, i když jen částečně volnost v uzavírání škol podle aktuální situace. Volnost v rozhodování kdy, podle aktuální situace v místě školy uzavřít nebo naopak otevřít, kdy ji, jak omezit sami ředitelé volali.

Závěr

. Cílem této práce bylo upozornit na význam krizového managementu ve školství, zjistit hlavní bezpečnostní hrozby, tyto popsat, identifikovat jejich původce a zjistit stav zpracování krizových plánů a zabezpečení škol a jak školy podle zpracovaných krizových plánů postupují. Pokusit se najít a doporučit, pro popsané bezpečnostní hrozby, vhodné preventivní opatření. Popsat oporu v legislativě pro řešenou oblast. K tomu zpracovat přehled obecně závazných právních norem vztahující se k řešené problematice. Ve vyhodnocení výzkumu zjistit, jak vzniklé stavy i provedená opatření ovlivňuje například region ve kterém se škola nachází a velikost obce která, je v případě základních škol, nejčastěji zřizovatelem.

V další část výzkumu, pak zjistit a popsat, problémy, se kterými se základní školy potýkaly v koronavirové krizi na začátku roku 2021, zjistit, jak ředitelé škol viděli v této době pomoc od zřizovatelů a MŠMŠMT a porovnání získaných informací s dalším vývojem v roce 2022. Tedy získat informace jako poučení pro další řešení této ale i podobných nečekaných krizových situací v budoucnu.

Tento cíl byl v práci splněn přesto, že jsem očekával větší počet respondentů ve výzkumu

Z textu jednoznačně vyplývá nezastupitelná úloha krizového managementu jako součást školského managementu. Význam kvality vedení krizového managementu ve škole vyjadřuje konstatování, že „krizi která ohrožuje žáky nám svěřené si nemůžeme dovolit řídit špatně!“.

Jako hlavní bezpečnostní hrozby jsou uvedeny a popsány:

Cizí osoba v objektu školy, aktivní střelec ve škole, ozbrojený útočník ve škole, agresivní žák/žáci školy, požár, výbuch, teroristický útok, počítačová kriminalita, úrazy, žák nebo zaměstnanec školy pod vlivem alkoholu nebo jiné látky, únik chemikálií – chemická reakce, epidemiologická situace ve škole – pandemie ve společnosti. Žádný výčet hrozeb, ale z uvedených důvodů nemůže být konečný. V průběhu práce byly doplňovány hrozby na základě aktuálních událostí ohrožujících bezpečnost ve školách.

Při popisu hrozeb jsem vycházel z literatury, platných právních norem a statistik Hasičského záchranného sboru České republiky a z veřejně dostupných informací o nejnovějších událostech, při kterých došlo v některé škol k ohrožení bezpečnosti stejně jako u z osobního jednání s některými pedagogy.

V empirické části je popsán a graficky znázorněn provedený výzkum a v jeho vyhodnocení pak hodnocení jednotlivých dat podle subjektu příčiny a polohy a velikosti dané školy.

Šetřením byly zjištěny rozdíly v úrovni krizového plánování podle regionů, ale především podle velikosti obcí, v níž se škola nachází. Tato skutečnost nepříjemně překvapila, a to především s ohledem na rozsáhlou legislativní podporu, kterou, jak je patrné z přílohy, máme k dispozici. Skutečnost, že nejčastější krizová situace byla dle respondentů počítačová kriminalita a na druhé straně nejhorší stav ve zpracování krizových plánů je právě v oblasti hackerských útoků je k zamyšlení. Stav kdy jedna škola uvedla, že nemá zpracovány krizové plány pro požár je doufám, že nějaká chyba při vyplňování dotazníku. Pokud by tomu tak bylo skutečně šlo by o hrubé porušení právních norem na úseku požární ochrany a zaměstnanci státního požárního dozoru HZS ČR by ji měli, do odstranění závad, ihned uzavřít.

Výzkum týkající se epidemiologické situace ukázal, jak viděli ředitelé škol problémy vyplývající z aktuální epidemiologické situace z ledna roku 2021 a jak viděli pomoc od zřizovatelů a MŠMT. Zde nutno dodat, že podle ředitelů selhaly některé menší obce, kde má starosta minimální odbornou podporu a zcela pak MŠMT které by mělo aktuální podporu smysluplně vytvářet. Že to bylo za nepředvídatelného chování vlády velice obtížné je ale pravda. Jak již bylo uvedeno stav o rok později na začátku roku 2022 s novou vládou a tím i novým obsazením ministerstva byl výrazně příznivější. Personální změna měla jistě svůj význam, ale na uvedeném vidíme, že nová vláda měla pro své rozhodování značné množství podkladů a informací, ze kterých mohla při rozhodování vycházet. Je tedy nutno z každé nepříznivé situace sebrat poznatky a poučení a chyby, ať už své nebo předchůdců, neopakovat. Pokud porovnávám požadavky ředitelů z ledna 2021 a stav z ledna 2022 pak si nová vláda takové poučení vzala a opakování podstatných chyb předchozí vlády se vyvarovala.

Ve výčtu hrozeb byly doplněny, pospány ty, které se ukázaly aktuální z událostí posledního období v našich školách a popsal jsem doporučení která by dle mého posouzení mohla tyto rizika účinně snížit.

Dalším, dílčím cílem bylo popsat oporu v legislativě pro řešenou oblast. Zpracovaný přehled souvisejících obecně závazných právních předpisů je uveden v příloze č.2 a může být využit jako další podpora.

Seznam použitých zkratk

USA - Spojené státy americké

SSSR - Svaz sovětských socialistických republik

NATO – Severoatlantická aliance

IZS - Integrovaný záchranný systém

ČSI - Česká školná inspekce

PO - Požární ochrana

BOZP - Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

MŠMT - Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy

PC - Osobní počítač

IT - Informační technologie

HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky

OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí

RVP - rámcový vzdělávací program

IT - informační technologie

Seznam použitých informačních zdrojů

ANTUŠÁK, Emil. *Krizový management: hrozby - krize - příležitosti*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-488-8.

ANTUŠÁK, Emil a Josef VILÁŠEK. *Základy teorie krizového managementu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3443-2.

ZUZÁK, Roman a Martina FEJFAROVÁ. *Krizové řízení podniku. 2.*, aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009.. ISBN 978-80-247-3156-8.

VYMĚTAL, Štěpán. *Krizová komunikace a komunikace rizika*. Praha: Grada, 2009.. ISBN 978-80-247-2510-9.

SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014.). ISBN 978-80-247-4042-3.

KOVAŘÍKOVÁ, Miroslava. *Krizové situace ve škole: bezpečnostní problematika ve školní praxi*. Praha: Grada, 2020.. ISBN 978-80-247-2731-8.

TOMANDL, Jan, Jaroslav ČUŘÍK, Kristýna MARŠOVSKÁ a Tereza FOJTOVÁ. *Krizová komunikace: principy - zkušenosti - postupy*. Brno: Masarykova univerzita, 2020. Promedia. ISBN 978-80-210-9636-3.

„Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (č.j. 37 014/2005-25 ze dne 22.12.2005)“

ZÁKON 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 (školský zákon)

o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání

ZÁKON 262/2006 sb. zákoník práce

[online]. Dostupné z: Object moved [online]. Copyright © [cit. 28.06.2022]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%03%a9%20zpr%03%a1vy/2014_Bezpecnost_ve_skolach.pdf

object moved [online]. Copyright © [cit. 28.06.2022]. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%03%a9%20zpr%03%a1vy/2014_Bezpecnost_ve_skolach.pdf

Ředitelé jako krizoví manažeři. Covid se ve školách šíří velmi rychle, řešením může být plošné testování | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy [online]. Copyright © 1997 [cit. 28.06.2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/covid-skoly-karantena-tridy-distancni-vyuka_2111051844_ban

Chování obyvatelstva v případě havárie s únikem nebezpečných chemických látek - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2022 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 28.06.2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/chovani-obyvatelstva-v-pripade-havarie-s-unikem-nebezpecnych-chemicky-latek.aspx>

[online]. Dostupné z: <http://tpts://www.msmt.cz/ministerstvo/bezpecnost-a-ochrana-zdravi-pri-praci?highlightWords=rizika+%C5%A1kolstv%C3%AD>

Nová vláda plošné zavírání škol nepřipustí, zní z koalice Spolu. Prioritou má být prezenční výuka | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. iROZHLAS - spolehlivé a rychlé zprávy [online]. Copyright © 1997 [cit. 28.06.2022]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/anticovid-tym-koronavirus-cesko-nakazeni-ockovani-lockdown-skoly-distancni-vyuka_2110291209_aur

[online]. Dostupné z: https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fwww.novinky.cz%2Fdomaci%2Fclanek%2Fbezpecnost-deti-a-kantoru-v-bilinske-skole-hlida-agentura-40395639%3Ffbclid%3DIwAR2OAYT7Ft7P8V5X-y13j8_1UngcqQeox24uE--7hjGkLiXbwpmf-cjd8DY%23source%3Dhp%26seq_no%3D2%26utm_campaign%3D%26utm_medium%3Dz-boxiku%26utm_source%3Dwww.seznam.cz&h=AT0vQv0OvAweDU0VwQEpDBNw1HYR7QmPFQfrX-BAd7q67CuxeV_ZLa2W_7XGbQayNyDFHdY3tlOjBDm5Ny334-BnikXOXLGhYk5jscCAaiXrKgNYmhv6Dl5r1ZD6q2Yz4Q

Ve škole na Kladensku byli nalezeni dva mrtví muži a zbraň - Novinky.cz. Novinky.cz – nejčtenější zprávy na českém internetu [online]. Copyright © 2003 [cit. 28.06.2022]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/krimi/clanek/ve-skole-na-kladensku-byli-nalezeni-dva-mrtvi-muzi-a-zbran-40392395>

Seznam příloh

Příloha 1 – Přehled souvisejících obecně závazných právních předpisů

Příloha 2 - Seznam použitých zkratek

Příloha 1 Přehled souvisejících obecně závazných právních předpisů

- Ústavní zákon č. 1 /1993 Sb. Ústava České republiky
- Ústavní zákon č.110/1998 Sb. o bezpečnosti České republiky
- Zákon 240/2000 Sb. o krizovém řízení, a o změně některých zákonů (krizový zákon) ve znění pozdějšího předpisu
- Vyhláška 281/2001 Sb. kterou se provádí §9 odst.3 písm. a) zákona číslo 240/2000 Sb. o krizovém řízení, a o změně některých zákonů (krizový zákon) ve znění pozdějšího předpisu
- Vyhláška 380/2002 Sb. k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva
- Zákon 128/2000 Sb. o obcích
- Zákon č.239/200 Sb. o integrovaném záchranném systému, a o změně některých zákonů, ve znění pozdější předpisů
- Zákon 133/1985 Sb. o požární ochraně
- Vyhláška 246/201 Sb. o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci), ve znění pozdějšího předpisu
- Vyhláška 23/2008 o technických podmínkách požární ochrany staveb
- Vyhláška 69/2014 o technických podmínkách věcných prostředků požární ochrany
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 174/1968, o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. č. 375/2017 Sb., o vzhledu, umístění a provedení bezpečnostních značek a značení a zavedení signálů
- Vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění pozdějších předpisů

- Vyhláška č. 64/2005 Sb. o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů
- Zákon 167/1998 Sb. o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů
- Zákon 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů
- Zákon 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti, ve znění pozdějších předpisů
- Nařízení vlády č. 11/2002 Sb., kterým se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů ve znění pozdějšího předpisu
- Nařízení vlády č. 21/2003 Sb., kterým se stanoví technické požadavky na osobní ochranné prostředky
- Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších předpisů
- Zákon 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, č.j. 37014/205-25, V2stník MŠMT, sešit 2/2006.
- Nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.
- Metodická informace, č.j. 34199/2007-50, k zabezpečení provozu a údržby ve sportovních zařízeních, na dětských hřištích a tělocvičnách.
- Metodické doporučení (MZ) k zajištění ochrany zdraví a zvýšení bezpečnosti dětí a mládeže na dětských i sportovních hřištích i v tělocvičnách, SZÚ, č.j.CHŽP 35-112/07-10
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. MSMT 21291/20010-28
- Metodický pokyn ministra školství mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. MSMT-22294/2013-1

Příloha 2 Seznam použitých zkratk

- USA - Spojené státy americké
- SSSR - Svaz sovětských socialistických republik
- NATO – Severoatlantická aliance
- IZS - Integrovaný záchranný systém
- ČSI - Česká školná inspekce
- PO - Požární ochrana
- BOZP - Bezpečnost a ochrana zdraví při práci
- MŠMT - Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
- PC - Osobní počítač
- IT - Informační technologie
- HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky
- OSPOD – orgán sociálně právní ochrany dětí
- RVP - rámcový vzdělávací program
- IT - informační technologie